گفت‌وگو

وحید عظیم‌نیا

نماینده مجلس در گفت‌وگو با «جوان»:

انتظام‌بخشی شرکت‌های دولتی مهم‌ترین اقدام اصلاحی ساختار بودجه است

عضو کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس معتقد است بودجه عمرانی کشور ۲۰۰هزارمیلیارد در سال است اما صدهاهزارمیلیارد در قالب‌های مختلف از جمله شرکت، پتروشیمی، بانک‌های خصولتی و خصوصی صرف می‌شود. این مبالغ تحت عناوین کاذب قانونی هزینه می‌شود و دست‌اندازی به اموال عمومی مردم صورت می‌گیرد و از همین رو با انتظام‌بخشی به عملکرد شرکت‌های دولتی و شفافیت این عملکرد اقدام بسیار مهمی در جهت اصلاح ساختاری بودجه کشور و استفاده بهینه از دارایی‌ها و منابع دولت است که موجب جلوگیری از کسری بودجه و کاهش تورم نیز خواهد شد.

شرکت‌های دولتی متعلق به عموم مردم هستند و سهم دولت در آنها بالای ۵۰ درصد است. ۶۰ درصد بودجه کل کشور مربوط به بودجه این شرکت‌هاست و به عبارت دیگر، این شرکت‌ها سهم بالایی در گردش مالی دولت دارند. مجموع بودجه این شرکت‌ها در قانون بودجه ۱۴۰۱ به حدود ۲هزارو ۲۰۰هزار میلیارد تومان رسید. آنچه در بالا گفته شد، نشان دهنده اهمیت انتظام‌بخشی به وضعیت شرکت‌های دولتی است. با وجود این تا امروز این شرکت‌ها در یک فضای تاریک و پشت درهای بسته عمل می‌کردند و اطلاعات‌شان برای عموم مردم، کارشناسان، دست‌اندرکاران اقتصادی و دیگران شفاف نبود. وزارت اقتصاد در دولت سیزدهم، اقداماتی در راستای انتظام‌بخشی به شرکت‌های دولتی انجام داده است که از نظر بسیاری از کارشناسان اقدام شایسته و قابل تقدیری است.

برای اولین بار مجموعه‌ای از قواعد و قوانین در ارتباط با عملکرد شرکت‌های دولتی مصوب شده است. قبلاً هر شرکتی متناسب با اصول خودش رفتار می‌کرد، اما حالا بر اساس این آیین‌نامه عملکرد شرکت‌ها قاعده‌مند می‌شود. از این به بعد آیین نامه انتظام‌بخشی، شفاف‌سازی و ضابطه‌مندسازی هزینه‌ها و درآمدهای شرکت‌های دولتی جاری و ساری خواهد بود. آیین نامه مورد بحث حد و حدود شرکت‌ها، نحوه رفتار آنها، انتصابات، حقوق و دستمزد، مزایا، پاداش و انواع و اقسام رویه‌ها از جمله قراردادها، دارایی‌ها، املاک و اموال این شرکت‌ها را تعیین تکلیف و ناظر بر آنها مقرراتی وضع می‌کند.

به طور مثال، در زمینه حاکمیت شرکتی قواعدی مشخص شده است، مثلاً رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل نمی‌توانند یک فرد واحد باشند. رئیس هیئت مدیره نباید عضو غیرموظف باشد و لازم است در شرکت مستقر باشد. یک عضو هیئت مدیره باید دارای تحصیلات مالی باشد و قادر به فهم اتفاقات مالی شرکت باشد.

حسن نوروزی، عضو کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس در گفت‌وگو با «جوان» در خصوص آیین نامه انتظام‌بخشی شرکت‌های دولتی که به تازگی از سوی هیئت وزیران مصوب شد، تصریح کرد: یکی از مشکلات مالی ما در کشور مربوط به شرکت‌های دولتی است. این شرکت‌ها دوزیست هستند. مسائل بودجه و مالی آنها دولتی است، اما چون شرکت هستند، خودشان را خصوصی به حساب می‌آورند، بنابراین از این موجودیت‌ها می‌توان تحت عنوان خصولتی یاد کرد. با توجه به این شرایط، نظم‌بخشی به این شرکت‌ها در تمامی حوزه‌های کاری‌شان یک امر لازم و ضروری است و باید انجام شود. وی در ادامه گفت: باید نظمی به عملکرد این شرکت‌ها ببخشیم و آنها را تحت قواعدی مدیریت کنیم، مثلاً لازم است هر فرد تنها یک شغل در این شرکت‌ها داشته باشد، نه اینکه مدیرعامل چندین شرکت باشد و در هیچ کدام از آنها هم حضور نداشته باشد. برخی مدیران از شرکت‌های متعددی حقوق می‌گیرند و مشخص نیست در کدام یک از این شرکت‌ها مسئولیت دارند. تمامی این موارد باید نظم داده شود. این عضو کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس گفت: در آیین نامه انتظام‌بخشی، شفاف‌سازی و ضابطه‌مندسازی هزینه‌ها و درآمدهای شرکت‌های دولتی که به تازگی مصوب شده است، قواعد خوبی تدارک دیده شده است. بسیاری از اقدامات خلاف محسوب می‌شوند. به این ترتیب، اگر افراد مرتکب این تخلفات شوند، سازمان بازرسی کشور می‌تواند به موضوع ورود کند.

وی ادامه داد: بودجه عمرانی کشور ۲۰۰هزار میلیارد در سال است اما صدهاهزار میلیارد در قالب‌های مختلف از جمله شرکت، پتروشیمی، بانک‌های خصولتی و خصوصی صرف می‌شود. این مبالغ تحت عناوین کاذب قانونی هزینه می‌شود و دست‌اندازی به اموال عمومی مردم صورت می‌گیرد، از همین رو با انتظام‌بخشی به عملکرد شرکت‌های دولتی و شفافیت این عملکرد اقدام بسیار مهمی در جهت اصلاح ساختاری بودجه کشور و استفاده بهینه از دارایی‌ها و منابع دولت است که موجب جلوگیری از کسری بودجه و کاهش تورم نیز خواهد شد. نظم‌بخشی به عملکرد شرکت‌های دولتی نتایج مثبتی برای کشور خواهد داشت که از آن جمله می‌توان به جلوگیری از تورم و کاهش قدرت پول ملی اشاره کرد. انتظام‌بخشی به وضعیت و عملکرد شرکت‌های دولتی یک کار عالی محسوب می‌شود که در حال انجام است.

وی در پایان تأکید کرد: تا الان شرکت‌های دولتی در یک تاریکخانه عمل می‌کردند و روشن‌سازی وضعیت آنها قطعاً به افزایش بهره‌وری این شرکت‌ها کمک می‌کند. مدیران وقتی بدانند عملکرد آنها در معرض دید همگان قرار می‌گیرد، حتماً بهترین کارنامه را از خود به جای می‌گذارند.

نکته

سازمان امور مالیاتی در صدد تغییر مسیر ریل در نظام مالیاتی

طبق گفته سخنگوی سازمان مالیاتی با تغییر مسیر ریل در نظام مالیاتی، مالیات‌ستانی به شیوه جدید و به طور هوشمند انجام می‌شود.

مهدی موحدی بکنظر در گفت‌وگویی اظهار کرد: نظام مالیاتی جدید به‌طور هوشمند انجام می‌شود تا مردم و مؤدیان دچار فرایند مالیات‌ستانی نشوند و به طور مجازی بتوانند اظهارنامه خود را با ارائه صورتحساب‌های الکترونیک ثبت کنند.

سخنگوی سازمان مالیاتی کشور ادامه داد: ثبت الکترونیک صورتحساب‌ها ملاک صحت اظهارنامه مؤدیان است، به جز یک درصد معدود مؤدیان بزرگ که بنا بر شغل و کسب‌شان به صورت دستی رسیدگی مالیاتی انجام می‌شود.

موحدی بکنظر در خصوص محاسبه مالیات کسانی که در ساخت و ساز خانه‌ها فعالیت دارند، بیان کرد: سازمان مالیات با توجه به سامانه‌ها و مراجع مختلف در حال شناسایی و رصد مؤدیان در حوزه‌های مختلف است، چون به عنوان بخشی از حکمرانی اقتصادی کشور باید بر حکمرانی پولی و مالی کشور نظارت و از آن حفاظت کند.

وی یکی از موارد قانونی مالیات بر عایدی سرمایه را رصد و اجرای قانون، ارتباط با زنجیره اموال منقول و غیرمنقول مثل املاک مسکونی و تجاری، خودرو، سکه، طلا و ارز دانست تا از سفته‌بازی و سوداگری در این بازارها جلوگیری شود.

گزارش یک

مریم طیبی‌نظری

«جوان» الزامات توسعه افقی شهرها را بررسی می‌کند

خانه‌های عمودی روی اعصاب

دولت رویکرد افقی‌سازی را جدی بگیرد و با شکستن انحصار زمین و گسترش محدوده شهرها، فکری برای بازار مسکن کند

توسعه عمودی شهرها در حالی همچنان در دستور کار مسئولان قرار گرفته است که دائماً هزینه‌های این مدل از توسعه از سوی کارشناسان گوشزد می‌شود. کارشناسان حوزه مسکن معتقدند نه تنها توسعه عمودی به حل معضل مسکن کمکی نخواهد کرد، بلکه هزینه‌های گزافی چون تهدید سلامت روان و پایین آمدن کیفیت زیست‌شهری و گران‌ترشدن شهر را روی دست مدیران شهری می‌گذارد. در مقابل، توسعه افقی شهر نه تنها این تأثیرات منفی را نداشته است بلکه تجربه جهانی نیز بهره‌وری بالای این مدل را تأیید می‌کند.

حالا که در این چند هفته اخیر، بحث تراکم شهرها و به خصوص تراکم طرح‌های نهضت ملی مسکن تبدیل به یکی از داغ‌ترین مسائل حوزه مسکن شده، این مسئله علاوه بر کارشناسان، مردم را نیز نگران کرده است. تصویر تراکم به خودی خود برای انسان دهشتناک است، چه تصاویر مربوط به پروژه‌های نسبتاً موفق و به اتمام رسیده باشد، چه تصاویر مربوط به پروژه‌های شکست‌خورده و بر زمین مانده‌ای چون مسکن مهر.

سازه‌های بلند، خانه‌های فشرده، ترافیک و نهایتاً شهرهایی پر از برج و ساختمان‌های بلند که هر کدام‌شان به تنهایی تصویری ناخوشایند از شهر است. شهر و خانه‌ای که قرار بوده محلی برای آرامش باشد، حالا خود تبدیل شده به عاملی برای سلب آرامش!

حال و روز شهرها برآیند سیاست‌های شهری اجرا شده است. اما آنچه در این چند دهه از مسئولان و مدیران شهری در خصوص پافشاری بر توسعه عمودی شهرها سرزده، خلاف قانون است. طبق سیاست‌های کلی سلامت، مسئولان به تهیه پیوست سلامت برای طرح‌های کلان توسعه‌ای تکلیف می‌شوند. در این چندسال توسعه عمودی شهرها بدون توجه به پیامدهای سلامت آن و بدون تهیه پیوست مذکور مورد توجه مدیران شهری بوده و هزینه‌های جبران ناپذیری را به شهر و ساکنان آن تحمیل کرده است.

چشم بستن مسئولان

سال پیش بود که مرکز تحقیقات اسلامی مجلس شورای اسلامی، گزارش ویژه‌ای در خصوص تأثیرات اجتماعی، فرهنگی و روانی مرتفع‌سازی منتشر کرد، تأثیری که برگرفته از رابطه بین محل سکونت انسان با کیفیت سلامت روانی و فرهنگی اوست. این گزارش با برجسته کردن یکی از تعیین کننده‌ترین هزینه‌های ساخت‌وساز که از قضا پنهان بوده، به تحلیل و برآورد هزینه سبک معماری و شهرسازی برای جامعه پرداخته است. طبق تحلیل ارائه شده، آنچه به وضوح در تجربه‌های چند دهه اخیر در اجرای طرح‌های کلان شهری قابل مشاهده است، عدم‌توجه کافی به هزینه‌های پنهان در اجرای آن طرح‌ها و به‌خصوص اجرای طرح‌های دولتی است.

اساساً می‌توان هزینه‌های «ساخت»، «زیرساخت»، «مدیریت بهره‌برداری» و «هزینه‌های پنهان» را از ارکان اصلی سیاستگذاری و برنامه‌ریزی برای اجرای طرح‌های کلانشهری دانست. متأسفانه به دلیل عدم‌تحقیقات و آمار کافی و به تبع آن درک ناقص از هزینه‌های پنهان، از این رکن غفلت شده است و در نتیجه گاه هزینه‌های غیرقابل جبران بر شهر و مردم آن تحمیل می‌شود.

لطمه به سلامت روان یکی از همان هزینه‌های غیرقابل جبران است. در بحث روانشناختی زمانی که بین محیط و خواسته‌های فرد تضاد وجود داشته باشد، شخص به سمت انزوا و افسردگی می‌رود و گاهی نیز در مقایسه‌های اجتماعی، فرد احساس حقارت و سرخوردگی می‌کند. زندگی در سرپناه‌های کوچک متراژ باعث ایجاد ناامیدی، خشونت، پرخاشگری و بیماری‌های روانی می‌شود. در گزارش مذکور با استناد به تحقیقات انجام شده داخلی و خارجی، ۱۶ پیامد منفی در ارتباط با دو مقوله مرتفع‌سازی و سلامت استخراج شده است؛ پیامدهایی که هر یک مصداقی برای تهدید سلامت روان جامعه از طریق مرتفع‌سازی و آپارتمان‌نشینی محسوب می‌شود.

روان‌رنجوری حاصل توسعه عمودی

بلند مرتبه‌سازی علاوه بر به هم زدن بدنه و کالبد شهر، تأثیرات بسیاری در تمام ابعاد زندگی ساکنان به همراه دارد. در همین راستا، تحقیقات و پژوهش‌های بسیاری در سطح کشور و جهان در خصوص ارتباط بین آپارتمان‌نشینی و سلامت روان افراد انجام شده که می‌توان ۱۶ پیامد منفی مشترک در بین آنها را ذکر کرد: احساس نارضایتی، اضطراب دختران جوان، واکنش‌های هیجانی ناشی از فشارهای روانی، کاهش میانگین نمره سلامت روانی، افسردگی، افزایش میزان مراجعه زنان به روانپزشک، روان رنجوری، اختلالات روانی مادران، افزایش استرس زنان، پریشانی روانی، خودکشی، انزوای اجتماعی، کاهش شادکامی، افزایش حس خصومت، افزایش حس بیگانگی از دیگران و اختلال روانی در سالمندان.

با تمرکز بر پژوهش‌های استفاده‌شده در گزارش که توضیح بیشتر و مفصل آن در گزارش «پیامدهای منفی مرتفع‌سازی و آپارتمان‌نشینی خانواده‌ها» منتشر شده است. نتایج یافته‌ها نشان می‌دهد درصد احتمال بروز اختلالات روانی مهمی چون افسردگی در آپارتمان‌نشینان دوبرابر ساکنان خانه‌های ویلایی بوده است، بنابراین فضای سازه‌های ویلایی، فضاهای امن‌تری برای سلامت روان ساکنان خود به حساب می‌آیند.

افسردگی بیشتر، ثمره آپارتمان‌نشینی

در حالی از تأثیر مستقیم آپارتمان‌نشینی روی افسردگی ساکنانش صحبت می‌شود که طبق صحبت رئیس سازمان نظام روانشناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران، مهم‌ترین اختلال روانی در جامعه امروز، افسردگی است. طبق آمار وزارت بهداشت، گستره افسردگی در جامعه ۲۳درصد است. این در شرایطی است که تنها ۱۵درصد افراد ساکن در مدل توسعه افقی با چنین مشکلاتی مواجه هستند. در یک مطالعه و بررسی آماری روی ۱۵۰نفر از ساکنان شهر گنبد کاووس، اثر نوع مسکن روی میزان افسردگی ساکنان را مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج حاصل، تفاوت معناداری را بین نمرات افسردگی افراد با محل سکونت آنها نشان می‌دهد. میانگین نمره افسردگی در افراد ساکن در منازل آپارتمانی، ویلایی و آپارتمانی-ویلایی به ترتیب برابر با ۱۵/۹۲، ۳۵/۴۰ و ۲۴/۱۸ بوده، بنابراین احساس افسردگی افراد ساکن در منازل ویلایی نصف سایرین است.

صفارنیا دیگر محققی است که در زمینه تأثیر محیط مسکونی بر سلامت روان و شادکامی افراد تحقیق داشته است. وی درصد شادکامی ۲۰۰دختر دانش‌آموز را با پرسشنامه سلامت عمومی گلبرگ مورد بررسی قرار داده است. نتایج نشان‌دهنده آن است که میانگین شاخص شادکامی برای دختران جوان ساکن در خانه‌های ویلایی مورد مطالعه، به میزان ۷۳درصد بیشتر از دخترانی است که در خانه‌های آپارتمانی زندگی می‌کنند.

مهدیه رحمانیان، روانشناس بالینی در خصوص تأثیرات محل سکونت بر سلامت روان انسان به ایرنا گفته است: «اکنون آپارتمان‌نشینی به عنوان یکی از مهم‌ترین سبک‌های زندگی شهری، اثرات متعددی بر روح و روان مردم داشته و نبود احساس امنیت به دلیل فقدان رعایت حریم خصوصی در ساختار آپارتمان‌ها، یکی از اساسی‌ترین تبعات مخرب این سبک از زندگی است.» رحمانیان وجود این احساس (به جهت رشد سیستم سمپاتیک) را که سبب تقویت اضطراب و تنش در انسان می‌شود در درازمدت عامل معده‌ای برای ابتلا به افسردگی می‌داند. به گفته این کارشناس، بر اساس تحقیقات روانشناسی پردازش رنگ و نور و نوع معماری و ساخت آپارتمان نیز بر سیستم عصبی تأثیرگذار است و فقدان نور کافی موجب عدم‌تنظیم هیجان، اضطراب و افسردگی می‌شود.

تصویرسازی: حسین کشتکار / جوان

در حالی پژوهش‌ها و کارشناسان مربوط، هزینه‌های جبران‌ناپذیر توسعه عمودی شهرها را هشدار می‌دهند که طرح نهضت ملی مسکن در شهرهای بزرگ کشور با الگوی آپارتمان‌سازی و تراکم بالا در حال انجام است. به عبارت دیگر طرح تأمین مسکن دولت، در صورت موفقیت و اجرای کامل تراکم شهرها را افزایش می‌دهد و در مناطقی چند برابر می‌کند و این به معنای بروز یک فاجعه شهری است.

بی‌مهری به توسعه افقی

با توجه به نکات ذکر شده این سؤال مهم مطرح می‌شود که آیا راه دیگری برای توسعه شهرها پیش پای سیاستگذاران نیست که به رغم تمامی این معایب همچنان توسعه عمودی شهر را در دستور کار خود قرار داده‌اند؟

قاطعانه می‌توان مدعی شد هم در بین مسئولان و هم در بین کارشناسان اکثریت توسعه عمودی را مذموم دانسته‌اند و شیوه مطلوب توسعه شهری را در توسعه افقی بیان می‌کنند. در توسعه افقی به جای بارگذاری تراکم در شهر و بلندمرتبه‌سازی، با الحاق زمین به شهر و ساخت خانه‌های ویلایی یا با طبقات محدود، شهر به صورت افقی گسترش پیدا می‌کند.

آلبرت بغزیان، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران و کارشناس اقتصادی، با بیان اینکه توسعه افقی شهرها اقدامی منطقی بوده است، گفت: در اجرای طرح‌های حمایتی مسکن، در مرحله نخست باید به صورت افقی مسکن ساخته شود و در صورت نیاز سراغ ارتفاع بروند؛ اصلی که از سال‌ها پیش در کشورهای غربی شاهد اجرایی شدن آن بودیم.

در خصوص اجرایی‌شدن توسعه افقی در سایر کشورها حمزه نژاد، کارشناس حوزه مسکن در این‌باره در جایی گفته است: طبق ارزیابی‌های صورت گرفته از روند ساخت‌وساز در کشورهای مختلف مشخص شد که طی ۳۰سال گذشته سیاست‌های توسعه شهری شهرهای مختلف امریکا از جمله تگزاس و سانفرانسیسکو روند بلند مرتبه‌سازی کاهش یافته و شاهد ساخت وساز در حوزه برج‌سازی و آپارتمان‌های آسمانخراش نبوده‌ایم.

نه تنها ارزان نیست، هزینه‌ساز هم است

خلاف تصور اولیه، آورده توسعه عمودی برای شهر گران‌ترشدن و بی‌کیفیت‌شدن زیست شهری است. بارگذاری‌های تراکمی در شهر هم باعث پایین آمدن کیفیت زندگی می‌شود و هم باعث گرانی مسکن.

منان رئیسی، کارشناس حوزه مسکن در این‌باره اظهار کرد: جالب توجه است که طبق آمار موجود طی دهه‌های اخیر بیشترین افزایش تورم مسکن در مناطقی از کلانشهرها اتفاق افتاده که بیشترین تراکم‌فروشی و عرضه مسکن در همان‌جا اتفاق افتاده است و این یعنی لزوم تجدید نظر در روش‌های اشتباه قبلی.

اینکه شهرهای ما باید متناسب با رشد جمعیت گسترش پیدا کنند، اصلی بوده که متأسفانه در این یک دهه اخیر مورد غفلت قرار گرفته است اما در حال حاضر توجه به این شیوه توسعه برای جلوگیری از تحمیل هرگونه هزینه‌ای بر افراد ضروری است.

با توجه به نظر کارشناسان و تجربه کشورهای دیگر و حتی کشور خودمان، توسعه عمودی نه‌تنها مشکل مسکن را حل نمی‌کند، بلکه مسائل و هزینه‌های زیستی، اقتصادی و فرهنگی و روانی مضاعفی به ساکنان خود تحمیل خواهد کرد.

انتظار می‌رود دولتمردان با استفاده از نظر کارشناسان و تجربه سایر کشورها رویکرد افقی‌سازی را جدی بگیرند و با شکستن انحصار زمین و گسترش محدوده شهرها، هر چه سریع‌تر فکری برای این آشفته بازار مسکن بکنند.

خبر

درخشش روزنامه جوان در پنجمین جشنواره ملی بورس و رسانه

دبیر گروه اقتصادی روزنامه جوان در بخش جایزه ویژه پنجمین جشنواره ملی بورس و رسانه، حائز رتبه شد.

آیین اختتامیه پنجمین جشنواره ملی بورس و رسانه ۲۷ شهریورماه همزمان با روز شعر و ادب فارسی و بزرگداشت استاد شهریار در سالن همایش‌های سازمان بورس برگزار شد و از برگزیدگان این جشنواره تقدیر به عمل آمد.

وحید عظیم‌نیا، دبیر گروه اقتصادی روزنامه جوان با گزارش «سرپناه مردم در حصر زمین» در بخش ویژه این جشنواره با موضوع شعار سال «مهار تورم، رشد تولید»، حائز رتبه دوم شد.

در این جشنواره، بیش از ۲۰۰نفر از اصحاب رسانه و خبرنگار، بالغ بر هزارو ۱۰۰ اثر را در بخش‌های مختلف به دبیرخانه پنجمین جشنواره ملی بورس و رسانه ارسال کرده بودند و آثار ارسالی از سوی اعضای هیئت داوری شامل حسین عبده‌تبریزی، سعید مستشار، محسن ایلچی، بهنام بهزادفر و اکبر نصراللهی بررسی شده بود.

گزارش «سرپناه مردم در حصر زمین» ۱۹ اردیبهشت سال جاری به بررسی این پرسش پرداخته بود که چگونه ساخت مسکن مهار تورم و رشد تولید را به همراه خواهد داشت؟ این سؤال اساسی است که پاسخ به آن را باید در عرضه زمین دانست.

کلید حل مشکل تورم و رکود تولید در همین مهم نهفته است، چه آنکه تولید و ساخت مسکن باعث ایجاد اشتغال‌زایی مستقیم و غیرمستقیم در بخش‌های مختلف اقتصادی می‌شود. این بخش از اقتصاد، از طریق ایجاد اشتغال در بخش‌های ساخت‌وساز، مصالح ساختمانی، تجهیزات و لوازم خانگی، به ایجاد اشتغال در بخش‌های مختلف صنعتی کشور نظیر سیمان، فولاد و پتروشیمی کمک می‌کند. علاوه بر ایجاد اشتغال، تولید و ساخت مسکن باعث ایجاد روابط پسینی و پیشینی اقتصادی بالا با بخش‌های مختلف صنعتی کشور نیز می‌شود.

گزارش ۲

گزارش «جوان» به بهانه زمزمه‌های همکاری ایران با شرکت خودروسازی رنو

رنو بدون پرداخت خسارت نیاید

تاریخچه همکاری‌های صنعت خودرو نشان می‌دهد خودروسازان فرانسوی سال‌ها در شرکت‌های خودروسازی ایرانی مشغول سرمایه‌گذاری و فعالیت بودند اما ناگهان بدون توجه به قراردادها و سرمایه‌گذاری‌های کلان ایران را ترک کردند، البته فرمان‌پذیری آنها از رژیم امریکا ایجاب می‌کرد از خیر سود همکاری با ایران بگذرند.

حضور جدی رنو در ایران به اوایل دهه ۸۰ برمی‌گردد که این شرکت قرارداد پلت‌فرم مشترک X۹۰ را با سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو)، ایران خودرو و سایپا به امضا رساند. این قرارداد به دلیل حواشی زیادی که دامان آن را گرفت، با حدود چهار سال تأخیر به مرحله اجرا درآمد و خانواده تندر ۹۰ و ساندرو حاصل همین قرارداد هستند. همه چیز ظاهراً خوب پیش می‌رفت تا اینکه در سال ۹۱ تحریم‌های تحمیلی علیه ایران شدت گرفت و رنو سطح فعالیت‌های خود را به شدت کاهش داد.

رنو در سال ۱۳۹۷ و پس از آنکه امریکا از توافق هسته‌ای و برجام خارج شد و خودروسازی ایران را تحریم کرد، ایران را به همین بهانه ترک کرد، آن هم در حالی که قصد سرمایه‌گذاری مستقیم و فعالیت مستقل را در کشور داشت. رنویی‌ها که از همان ابتدا اعلام کرده بودند قصد دارند حضوری متفاوت از گذشته در صنعت و بازار خودروی کشور داشته باشند، باز هم ایران را ترک کردند، البته رنو پیش از برقراری تحریم، ابتدا اعلام کرد با وجود خروج امریکا از برجام، در ایران می‌ماند و تنها سطح فعالیت‌هایش را کاهش می‌دهد، با این حال خودروساز فرانسوی به فاصله کوتاهی و قبل از اعمال تحریم‌ها، حرفش را پس گرفت و اعلام خروج کرد.

این اولین باری نبود که شرکت رنو با تحریم علیه ایران کشور ما را ترک می‌کرد، بلکه در گذشته و اوایل دهه ۹۰ شمسی هم یک بار دیگر با تحریم‌ها علیه کشورمان، رنو ایران را ترک کرده بود، البته در آن زمان هم مسئولان رنو به نقش تحریم‌ها اذعان کرده بودند. مسئول وقت رنو در آن زمان اعلام کرد که با توجه به بازگشت تحریم‌های امریکا و بروز مشکلاتی از جمله محدودیت نقل‌وانتقال پول، این شرکت دیگر نمی‌تواند به فعالیت در خودروسازی ایران ادامه دهد. آنها با بیان اینکه رنو می‌خواهد بازار از دست رفته ایران را در آفریقا جبران کند، از توقف ارسال قطعات خودرو به کشور خبر دادند. در پی این خروج دو شرکت خودروساز داخلی هزینه‌های زیادی را متحمل شدند. دو خودروساز دولتی مجبور شدند به ازای هر خودرو که به مردم پیش‌فروش کرده بودند، مابه‌ازای بیشتری به مشتریان تحویل دهند.

حال بار دیگر و در هفته جاری خبری با عنوان «آشتی‌کنان خودروسازان فرانسه با صنعت خودروسازی ایران» و «ورود دو خودرو به ایران» به تیتر اخبار بازگشت. در این خبر آمده که رنو به دنبال بازگشت به بازار خودروی ایران است و به همین منظور دو عضو خانواده خود را به منظور آشتی‌کنان روانه بازار ایران می‌کند. این گونه که در خبرها آمده بود، رنو قصد دارد داچیا لوگان و داچیا داستر را روانه بازار ایران کند. این دو خودرو پیش‌تر با نام‌های رنو ال ۹۰ و رنو داستر در دسترس متقاضیان قرار داشتند.

آزموده را آزمودن خطاست

بدعهدی رنو از دید نمایندگان مجلس وقت دور نماند و در تحقیق و تفحصی که سال ۹۳ مجلس از صنعت خودروسازی انجام داد، مشخص شد شرکت رنو در قرارداد قبلی منعقد شده خود مواردی را نقض کرده است و انتقادات زیادی در پی محرمانه بودن این قرارداد هم مطرح شد. یکی از منتقدان جدی بازگشت رنو به ایران «ولی ملکی» عضو پیشین کمیسیون صنایع و معادن مجلس بود. ملکی درباره حاشیه‌های حضور رنو در ایران به «جوان» می‌گوید: «بعید است رنو به بازار ایران برگردد، زیرا ما رابطه‌ای با فرانسه و اروپا نداریم. این اظهارات بیشتر گمانه‌زنی رسانه‌ای است. اگر این اتفاق بیفتد، برای سومین بار است که رنو به بازار ایران بازمی‌گردد، در صورتی که این شرکت در گذشته امتحان خود را پس داده و بعید است به تعهدات خود عمل کند.» ملکی معتقد است این بازگشت با خودکفایی منافات دارد.

وی می‌افزاید: «رنو دو بار از بازار ایران سوءاستفاده کرده است. بار دوم هم که رنو قصد بازگشت به کشور را داشت، من در مجلس به شدت انتقاد کردم، زیرا این شرکت ضرر میلیون دلاری به ایران تحمیل کرده است. آن زمان هم قصد داشتند از طریق ایمیدرو بهره‌برداری کنند که بنده در مجلس این مسئله را به چالش کشیدم.»

این نماینده ادوار مجلس با بیان اینکه آزموده را آزمودن خطاست، تأکید می‌کند: «باتوجه به تحریم‌هایی که اخیراً علیه ایران وضع کردند، چطور ممکن است رنو برگردد و به تعهدات خود برای بار سوم عمل کند. چرا رنو؟ چرا شرکت‌های دیگر نیایند؟ برای مثال ایران با شرکت بنز در زمینه خودروهای سنگین می‌تواند همکاری داشته باشد.»

وی می‌گوید: «رنو ضرر میلیون دلاری به ایران تحمیل کرده است. ما در دوره دوم هم که قصد بازگشت داشت، مقابل آن ایستادیم و مخالفت کردیم.»

همچنین مصطفی طاهری، عضو کمیسیون صنایع و معادن در مجلس شورای اسلامی درباره بازگشت رنو به کشور ضمن تأکید بر نداشتن خبر رسمی در این باره به «جوان» می‌گوید: «دو موضوع را باید همواره مورد توجه قرار بدهیم. ما حتماً باید شرکت‌ها و کشورهایی که در مواقعی که به آنها نیاز داشتیم و دست ما را خالی گذاشتند و به بهانه‌های مختلف قراردادهای خود را ول کردند با آنهایی که به رغم تهدیدها و تحریم‌ها توانستند بایستند، تفاوت قائل شویم.»

وی می‌افزاید: «از طرفی هم نباید دچار خودتحریمی بشویم. بالاخره شرایطی فراهم می‌شود و ما باید از ظرفیت‌ها استفاده کنیم. باید به این قبیل درخواست‌ها و بازگشت‌ها وزن بدهیم و ببینیم شرایط و منافع کشور در حال حاضر چه چیزی است.»

نماینده مردم زنجان در ادامه تأکید می‌کند: «اولویت را باید شرکت‌هایی قرار بدهیم که بدعهدی علیه ما نداشتند.»

جمع‌بندی

اگر توافق موسوم به رفع تحریم‌های ظالمانه در دولت رئیسی به سرانجام رسید و شرکت‌های خارجی قصد بازگشت به بازار ایران را داشتند، باید ابتدا خسارت‌های قبلی دریافت شود و سپس در صورت تأمین مصالح ملی در عقد قراردادها با آنها، باید بسیار هشیارتر از دو بار گذشته در بستن قراردادها عمل شود. همچنین این انتظار از شرکت‌های خودروسازی می‌رود که در شرایط جدید قرارداد با طرف‌های خارجی به خصوص خودروسازان فرانسوی به خلف وعده و کلاهبرداری‌های گذشته آنها رجوع کنند و کمی با تأمل بیشتری تصمیم‌گیری کنند. وقت آن رسیده که از تجربیات و اشتباهات گذشته درس بگیرند و قرارداد همکاری با شرکت‌های خارجی در صنعت خودروسازی، به گونه‌ای بسته شود که منافع کشورمان به خطر نیفتد و در عین حال نیاز بازار داخلی و اشتغال جوانان تأمین شود، البته با توجه به تحریم‌ها و روابط سیاسی بین دو کشور به نظر می‌رسد این شرکت فرانسوی حاضر به جبران زیان‌های پیشین خود نباشد. همچنین به نظر می‌رسد بازار خودروی ایران هم به دلیل تحریم‌ها برای خودروسازان فرانسوی چندان جذاب نیست تا آنها را مجاب به سرمایه‌گذاری و همکاری مجدد با خودروسازان ایرانی کند و این بار هم خلف وعده نکنند و دست دست‌اندرکاران حوزه خودرویی را در پوست گردو نگذارند.